

Da je to naziranje pravo, sklepati je iz tega, ker ima razprava po §-u 541 c. pr. r. v prvi vrsti za predmet vprašanje o vzroku in dopustnosti obnove. Šele § 542 c. pr. r. daje sodniku oblast, da sme združiti uvodno postopanje s postopanjem v glavni stvari. To ima, kakor je domnevati, za predpogoj, da se spor razvija v normalnem tiru, t. j. da se je razprava o dopustnosti in vzroku obnove vršila z obema strankama.

Ni treba posebej poudarjati, da velja za slučaj zamude v postopanju o glavni stvari (»judicium rescissorium«) vse ono, kar zakon veleva za navadne tožbe.

Ako se izda »judicium rescindens«, nima to za posledico, da bi moral vedno slediti »judicium rescissorium«. Pri ničnostni tožbi iz razloga §-a 529 št. 2 c. pr. r., ki na primer uveljavlja okolščino, da ni bil tožnik v glavni pravdi zastopan po zakonitem zastopniku, je z »judicium rescindens«, torej s tem, da se razveljavi izpodbijana rzsodba in vse poprednje postopanje, dosežen smoter ničnostne tožbe. Za razpravo v glavni stvari ni tu povoda.

(Nadaljnji članek v prih. letniku.)

Važne odločbe upravnega sodišča od l. 1876. do l. 1906.

Izbral in priredil **Štefan Lapajne**, c. kr. okrajni glavar v p.

XVIII. Šolske zadeve.

(Dalje in konec.)

126. Pri odmeri pokojnine ljudskemu učitelju je vračunati le nepretrgano službovanje v ljudskem šolstvu po položenem izpitu o učni sposobnosti, ne pa vojaške službe pred nameščenjem v šolsko službo. (O. 23. marca 1899 št. 1907. Z XXIII št. 12.648.)

Umirovljeni učitelj K. K. se je pritožil na upravno sodišče, ker se mu pri odmeri pokojnine ni vštelo vojaških službenih let pred nameščenjem v šolsko službo. V pritožbi se je skliceval na § 56 državnega šolskega zakona, po katerem je z učitelji ob

umirovljenju prav tako ravnati, kakor z državnimi uradniki, in na one zakonove določbe, po katerih se v vojaški službi stoječim osebam, ko prestopijo v civilno državno službo, zajamči vračunanje vojaških službenih let.

Upravno sodišče pa pritožbi ni ugodilo, uvaževaje, da se ne more sklicevati na § 56 državnega šolskega zakona, ker imamo glede odmere pokojnine učiteljem posebna zakona, namreč z dne 19. dec. 1875, št. 86 d. z. in 13. maja 1894, št. 36 d. z. (za Češko), glasom katerih je to vprašanje natančno rešeno. Po §-u 55 prvonavedenega zakona je vračunati samo ona službena leta, katera učitelj, prebivši izpit o učni sposobnosti, na javni šoli nepretrgoma dovrši; ker so se pritožitelju samo ta leta vštela pri odmeri pokojnine, je bilo to postopanje popolnoma zakonito.

127. Otrokom umrle učiteljice — katere mož pa še živi — ne pristojata niti sirotinska pokojnina, niti odgojevalni prispevek, pač pa konduktni kvartal. (O. 4. maja 1899 št. 3047. Z. XXIII. 12.793.)

Nadučitelju I. K. se je odklonila sirotinska penzija, oziroma odgojevalni prispevek in konduktni kvartal za mladoletnega otroka po umrli soprogi, učiteljici V. K. z ozirom na §-a 66 in 73 zakona z dne 4. februarja 1870, št. 17 d. z. (za Štajersko).

Upravno sodišče je pritožbo I. K. glede pripoznanja sirotinske penzije, oziroma odgojevalnega prispevka zaradi neutemeljenosti zavrnilo, a glede konduktnega kvartala jej je ugodilo, to vse iz razlogov:

Po §-u 66 zgoraj naved. zakona pristojata udovi umrlega (učitelja) za vsakega otroka, katerega mora udova preživiti, odgojevalni prispevek, in tega je tako odmeriti, da njena pokojnina z vsemi odgojevalnimi prispevki ne znaša več kakor polovico zadnje letne plače umrlega moža. Ta določba se ne da drugače tolmačiti, da velja samo za otroke po umrlih moških učnih osebah, kajti pravica do odgojevalnih prispevkov je navezana na pogoj, da ima udova umrlega pravico do pokojnine; ta pogoj se pa v slučaju, da zapusti učiteljica otroke, nikakor ne more izpolniti. Razlog te določbe je lahko umeven. Skrbeti se je namreč hotelo, da se udovi po umrlem učitelju odgoja otrok, ki bi se iz pokojnine same ne mogla izvesti, po možnosti olajša.

A tudi o penzijski pravici otroka po umrli učiteljici ni moči govoriti, kajti § 68 naved. zakona določa, da pristojna nepreskrbljenim otrokom umrlega, ako ni udove ali ako nima udova pravice do pokojnine, odpravnina v zmislu §-a 62, a v zmislu §-a 63 (ako je umrla 10 službenih let dovršila) pa skupna pokojnina, $\frac{1}{6}$ zadnje letne plače pokojnikove.

Tudi ta določba je jasna, njen namen je, osigurati otrokom preživitev, ako so popolnoma osiroteli, ali pa ako nima udova pravice do pokojnine. Ta razlog pa ne pride v poštev, ako je omožena učiteljica zapustila otroke, ki so v očetovi oskrbi ter je njih preživitev osiguran.

Ako pritožnik trdi, da so glasom člena VI. zakona z dne 3. maja 1874 št. 32 d. z. (za Štajersko) ženske učne moči moškemu učiteljskemu osebju enakopravne, ni to istinito, kajti navedeni člen le določuje, da se prejemki ženskega učiteljskega osebja po enakih načelih odmerijo, kakor prejemki moške učne moči; a o pokojninskih pravicah učiteljic in njenih otrok ni govora, in ker se določbe zakona z dne 4. feb. 1870 z zakonom z dne 3. maja 1874 niso spremenile, se je ravnati po prvonavedenem zakonu. Ako se pritožnik na to sklicuje, da morajo učiteljice na podstavi zakona z dne 13. okt. 1870 d. z. 58 za Štajersko enake prispevke dajati, kakor učitelji, in da imajo vsled tega enake pravice, ni to utemeljeno, ker stoji penzijski zaklad na načelu vzajemnosti, torej mora oženjeno in neoženjeno učiteljsko osebje v enaki meri prispevati, in se iz te okolščine mora tem manj kaj v korist pritožnikovo izvajati, ker je bil navedeni zakon že takrat v veljavi, ko na podlagi §-a 53 zakona z dne 4. feb. 1870 št. 17 d. z. sploh ni bilo omoženih učiteljic.

Kar se pa tiče zahteve za pripoznanje konduktnega kvartala po pokojni učiteljici V. K. za mladoletnega sina V. K., je upravno sodišče uvaževalo, da pristojna po §-u 73 zakona z dne 4. feb. 1870 št. 16 d. z. udovi in otrokom umrlega, ako ni presegala zadnja letna plača 700 gld. in ako zapuščina ne zadošča, da se bolniški in pogrebni stroški pokrijejo. Iz te določbe izhaja, da je zahteva za konduktni kvartal opravičena, ker se po navadi poplačajo bolniški in pogrebni stroški iz zapuščine in se nobenemu, tudi dedičem ne morejo naložiti.

128. Nadzorstvo nad meščansko šolo. Zastopnik šole v krajnem šolskem svetu. (O. 13. septembra 1899, št. 7381. Z XXIII. št. 13.091.)

Ministrstvo za uk in bogočastje je izpremenilo odloke podrejenih šolskih oblastev in odločilo, da naj za zastopnika šole v krajnem šolskem svetu na K. vstopi ravnatelj meščanske šole, a ne vodja ljudske šole.

Pritožbo nadučitelja J. A. je upravno sodišče iz nastopnih razlogov zavrnilo:

Glasom §-a 4 zakona o šolskem nadzorstvu z dne 25. feb. 1870 št. 11 d. z. (za Kranjsko) je zastopnik šole v krajnem šolskem svetu voditelj šole in vstopi ondi, kjer je enemu krajnemu šolskemu svetu več šol podrejenih, šolski voditelj najvišje stoječe šole. Po §-u 1 istega zakona stoje pod nadzorstvom krajnega šolskega sveta vse iz državnih, deželnih ali občinskih sredstev vzdrževane šole, torej »javne ljudske šole«. Glasom državnega šolskega zakona spadajo pa v vrsto »javnih ljudskih šol« splošne ljudske šole, kakor tudi meščanske šole razun vadniških šol, katere so z učiteljsko pripravnico združene. Tu pa ni razločka, ali ustanovljeno meščansko šolo vzdržuje popolnoma ali pa le deloma šolski okoliš, to so občine, ki so v šolski okoliš združene.

Meščanska šola je torej brez dvoma podrejena krajnemu šolskemu svetu, ki mu pristojna šolsko nadzorstvo prav tako, kakor nasproti ljudski šoli, razun onih funkcij, ki so na podlagi izrecnih zakonitih določb izvzete (§ 14 ustanovitev šol, § 36 zak. z dne 9. marca 1879 št. 13 d. z.) ali ki izključno pripadajo šolskemu okolišu. Ako je pa torej meščanska in ljudska šola podrejena krajnemu šolskemu svetu, stoji gotovo meščanska šola — ki jej je smoter na podstavi §-a 17 drž. šol. zakona, da preskrbi višjo omiko, nego-li ljudska šola — na višji stopnji, torej mora vstopiti v krajni šolski svet za člana ravnatelj meščanske šole, a ne voditelj ljudske šole, ki se pač sme obravnav krajnega šolskega sveta s posvetovalnim glasom udeležiti v zadevah zastran ljudske šole.

129. Petletna službena doklada se učitelju sme odreči ob neuspešnem službovanju. O. 21. junija 1901, št. 4983. Z XXV. št. 418/A.)

Učitelj J. J. se je pritožil proti odlokom šolskih oblastev, ki so mu odrekla pravico do petletne službene doklade.

V svoji pritožbi na upravno sodišče trdi pritožnik, da ni bil od 1. novembra 1887, ko se mu je pripoznala prva petletnica, nikdar v disciplinarni preiskavi, da ni dobil niti ustnega niti pismenega ukora in da mu torej na podstavi §-a 10 zakona z dne 5. julija 1899 št. 55 d. z. (za Moravsko), ker je od prvega novembra 1887 naprej več nego pet let uspešno služboval, druga petletna službena doklada.

Upravno sodišče pa je pritožbo iz teh-le razlogov zavrnilo:

Po navedeni zakonovi določbi ima ono učiteljsko osebje pravico do petletne službene doklade, katero v stalni službi nepretrgoma pet let poučuje z zadostnim uspehom; pod enakimi pogoji pristojajo učiteljskemu osebju tudi daljne službene doklade od pet do pet let. Iz tega izhaja na eni strani, da iz tega, ker ni bil dotični učitelj disciplinarnim potom kaznovan, oziroma, ker ni dobil ukora, še ni moči izvajati pravice do petletne doklade, ker je potreba »zadostnega uspeha«, ki pa lahko tudi manjka, dasi ni dobila dotična oseba ne disciplinarne kazni, ne ukora. Na drugi strani pa tudi še ne zadošča, da je preteklo pet let v službi, ampak je nepretrgan zadosten uspeh potreben.

V le-tem slučaju so bili učni uspehi pritožnikov v dobi od 1891—1896 manj povoljni in šele od leta 1897 zadostni.

Dne 12. februarja 1900, ko je pritožnik vložil prošnjo za II. petletnico, oziroma dne 25. maja, ko je deželni šolski svet o njegovi prošnji odločeval, pa še ni preteklo pet let, v katerih je pritožnik že z zadostnim uspehom poučeval.

130. Obveznost, da se vsprejmo v ljudsko šolo otroci, katerih starši ne bivajo v šolskem okolišu (O. 2. decembra 1903, št. 12.417. Z XXVII št. 2174/A.)

Šolska oblastva so odredila, da je v mestu R. na stanovanju in hrani bivajočega, a ne v mesto pristojnega otroka A. K. vsprejeti v I. razred ljudske šole.

Mestna občina R. se je proti tem odredbam na upravno sodišče pritožila ter navajala v svoji pritožbi, da starši imenovanega otroka ne bivajo v mestu R. in da je I. razred prenapoljen.

Upravno sodišče pa je pritožbo mestne občine R. iz nastopnih razlogov zavrnilo:

Res je sicer, da velja praviloma bivališče mladoletnega šoloobveznega otroka za pripadnost k šolskemu okolišu, vedno stanovališče staršev, — a s tem je izgovorjen le pravilni dejanski stan in ni izključeno, da je v posebnem slučaju možna izjema, ako se namreč otroka po njegovem zakonitem zastopniku v drugem kraju preskrbuje in to z dokazanim ali iz okolnosti; razvidnim namenom, da ondukaj otrok stalno ostane. To je osobito takrat, ako se otroka iz pridobninskih ali rodbinskih razmer ali iz drugih razlogov odda v drug kraj, ne samo da obiskuje šole, ampak da ostane tam trajno v oskrbi.

V le-tem slučaju je iz zaslišanja očeta in A. F., materine sestre, ki je brez otrok, razvideti, da je ta otroka že v dobi enega leta k sebi vzela v svrhu vzgoje in za trajno, da tako mater, ki ima šest otrok, nekoliko razbremeni. V mestu R. bivajoča A. F. je torej rejnica (krušna mati) in ni dvoma, da ima A. K. stalno bivališče v R., vsled tega je A. K.-a v zmislu §-a 10 zakona z dne 19. feb. 1870 dež. zak. (za Češko) brezpogojno vsprejeti v šolo in se ne more pritožnica sklicevati na utesnitev §-a 11 istega zakona, ki velja le za otroke, zunaj šolskega okoliša mesta R. bivajoče.

Pritožba mestne občine R. pa trdi dalje, da A. F. ni bila upravičena proti odloku okrajnega šolskega sveta v R. pritožiti se na deželni šolski svet, ker pristojna ta pravica le očetu, zakonitemu zastopniku.

Ta nazor pa je napačen, kajti pri oddaji otroka v šolo gre za izvršitev vzgojevalne naloge; ta naloga pa ne pripada samo očetu, ampak tudi onemu, ki je — četudi prostovoljno — s pritrditvijo očetovo prevzel vzgojo otroka. Radi tega je tudi rejnikom otroka pripoznati pravico, da vse ono ukrenejo, kar je potrebno za vzgojo otroka, tako se je tudi pravilno izpodbijani odlok okrajnega šolskega sveta vročil le rejnici A. F., ne pa očetu otroka

131. Povrnitev potnih stroškov članom stalnega odbora okrajne učiteljske konference. (O. 13. maja 1904 št. 2651. Z XXVIII. št. 2637/A.)

Ministrstvo za bogočastje in uk je odbilo priziv članov stalnega odbora učiteljske konference radi povrnitve stroškov povodom udeležbe pri odborovi seji za učiteljsko konferenco, ker ni pravno utemeljena takšna zahteva na podstavi določeb min. naredbe z dne 8. maja 1872 št. 68 d. z., niti na podstavi §-a 54 odst. 3 zakona z dne 4. februarja 1870 št. 15 d. z. (za Štajersko).

Na pritožbo nadučitelja I. M. v Št. L. in drugih je upravno sodišče odlok naučnega ministrstva radi nezakonnosti razveljavilo iz razlogov:

V prvi vrsti je merodavna določba v §-u 9 odst. 1 in lit. f) zakona z dne 5. junija 1876 št. 24 d. z. (za Štajersko), po kateri je iz deželnega šolskega zaklada pokriti stroške učiteljske konference. Gre torej le za vprašanje, spadajo li stroški članov odbora za učiteljsko konferenco k stroškom učiteljske konference v zmyslu navedenega §-a 9.

To vprašanje je potrditi z ozirom na določbo §-a 7 min. naredbe z dne 8. maja 1872 št. 68 d. z., ki je bila izdana z ozirom na § 45 državnega šolskega zakona. Po tej določbi mora namreč voliti okrajna učiteljska konferenca, da se pripravijo predmeti za obravnavo, stalni odbor izmed svojih članov. Ta odbor je torej zakonit organ učiteljske konference, ter je njega ustanovitev, njegovo delovanje, udeležba odborovih sej naloga učiteljske konference. Zato je torej zahteva pritožnikov, da se jim povrnejo potni stroški, utemeljena.

132. Petletne doklade učiteljem na Kranjskem. (O. 1. junija 1904 št. 5938. Z XXVIII. št. 2691.)

Ministrstvo za bogočastje in uk je z raznimi odloki 6 učiteljem pripoznalo 6. petletnico. Ministrstvo in podrejena šolska oblastva so zastopala pri tem pravno stališče, da je v zmyslu §-a 4 zakona z dne 29. novembra 1890 št. 23 dež. zak. glede pravice do petletnih doklad šteti prvo petletnico od dneva prvega stalnega nameščenja in da se potem druge petletnice ravnaajo zopet po prvem stalnem nameščenju, ne pa po priznanju zadnje petletnice in tudi ne po priznanju prve petletnice v zmyslu §-a 87 zakona z dne 29. aprila 1873 št. 22 dež. zak. Dasi le-ta določba formalno ni razveljavljena, jo je vendar smatrati le za prehodno določbo, osobito k §-u 30 navedenega zakona in ker je

ta § z novim zakonom z dne 29. novembra 1890 razveljavljen, je tudi predpis §-a 87 izgubil svojo veljavo.

Deželni odbor kranjski pa v svoji pritožbi na upravno sodišče izvaja, da § 87 zakona z dne 29. aprila 1873 ni po poznejšjih zakonih razveljavljen; res je le prehodna določba, a je moral toliko časa v veljavi ostati, dokler pride sploh učno osobje dotičnih kategorij v poštev. Za take osebe (kakor so v dotičnem §-u navedene) je še vedno v veljavi, in pripadni dan za prvo petletnico onim, pred zakonom iz l. 1873 nameščenim učiteljem je ne glede na dan stalnega nameščenja še vedno po tem zakonu izračunati, ker ni moči zakonu z dne 29. novembra 1890 moč za nazaj pripisavati.

Upravno sodišče je pritožbi deželnega odbora ugodilo ter odloke naučnega ministrstva iz nastopnih razlogov razveljavilo:

Po §-u 30 zakona z dne 29. aprila 1873 št. 22 dež. zak. dobijo učitelji, kateri, stalno nameščeni, z zadovoljivim uspehom na javni ljudski šoli poučujejo, službeno doklado 10% najnižje letne plače. Pod enakimi pogoji dobe po enaki dobi do končanih 30 službenih let pravico do daljnjih 5 letnih službenih doklad.

Tej zakoniti določbi pa je s §-om 87 pridodana omejitev, češ, da prva, v §-u 30 omenjena doklada že nameščenemu učiteljskemu osobju pristojna le takrat, ako že 15 let na javni ljudski šoli v državi nepretrgoma in z zadovoljivim uspehom deluje, sicer pa dobe učitelji šele po preteku 15 službenih let prvo službeno doklado. Oba stavka te zakonove določbe se tičeta torej učiteljev, ki so bili ob času veljave zakona z dne 29. aprila 1873 leta že nameščeni in dejansko gre v le-tem slučaju le za take učitelje.

Razloček je le med onimi učitelji, kateri so bili ob onem času že 15 let učitelji, in med onimi, kateri še niso toliko časa v službi; med le-te spadajo vsi učitelji, o katerih se suče ta spor. Glede teh določa § 87, kakor že omenjeno, da stopijo šele po 15letnem službovanju v užitek prve službene doklade. Po tem dnevnu se torej v §-u 30 v 4. odstavku navedeno pravilo ravna za vse prihodnje službene doklade. Predpis §-a 87 z dne 29. aprila 1873 je res le prehodna določba, ki se pri učiteljih, ki so bili po uveljavi tega zakona nameščeni, ni mogla več uporabljati in ker se — kar je samo ob sebi umevno — 15 let

po uveljavi tega zakona tudi noben slučaj ni mogel pripetiti, v katerem bi se mogla ta določba uporabljati.

V razlogih izpodbijanih odlokov in v pritožbah razmotravano vprašanje, je li ta § 87 izrecno ali molče razveljavljen, je torej brez pomena, ker je navedena določba ob pomanjkanju takih slučajev »ipso iure« ob vsako veljavo. Dokler je pa bila ta določba v veljavi, je imela svojo pravno moč v tem, da so se morala pravna razmerja onih učiteljev, za katere so bila veljavna, urejati ravno po §-u 30 v zvezi s §-om 87 zakona z dne 29. apr. 1873.

Vsled tega se pa tudi na pravno razmerje takih učiteljev ne dajo uporabljati določbe §-a zakona z dne 29. novembra 1890, po katerih je pripoznanje prve petletnice zavisno od dneva prvega stalnega nameščenja, kajti — kakor je iz §-a 9 razvideti — je ta zakon stopil šele s 1. januarjem 1891 v veljavo, in je torej moči to določbo uporabljati le pri onih učiteljih, ki so z uveljavo tega zakona že nad pet let v službi, le takrat, ako namreč pride v poštev § 30, ne pa tudi § 87 starejšega zakona; torej pri onih učiteljih, ki so bili po uveljavi zakona z dne 29. aprila 1873 nameščeni, nikakor pa ne na one, ki so bili že pred to dobo v šolski službi, — kajti pravno razmerje takih učiteljev je v §-u 87 zakona z 29. aprila 1873 določno urejeno. § 4 zakona z dne 29. novembra 1890 pa ni v tem ničesar spremenil in tudi nima avtentičnega razlaganja zgoraj navedene določbe.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Kup dedščine po §-u 1278 o. d. z. ali le kup inventirane zapuščine? — Udova, ki je prevzela zapuščinskim potom inventirano zapuščino proti poplačilu dednih deležev zakonitih dedičev in poplačilu dolgov, ni zavezana plačati zapuščinskih dolgov, ki v inventarju niso navedeni.

Maks F. je bil sklenil z zamrlim Janezom B., soprogom toženke Marije B. dne 19. aprila 1904 pogodbo na dobavo dog in mu dajal predujme, ki so ostali v znesku 2786 K 33 h ne-